

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності _____

(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування

(назва магістерської програми)

на тему: « _____ »

(назва теми)

Виконавець:

студент _____ факультету

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан розвитку економіки країни характеризується збільшенням обсягу і ускладненням відносин між учасниками угод з приводу продажу продукції, товарів, виконання робіт та надання послуг. За даними Державної служби статистики України протягом останніх п'яти років спостерігається постійне зростання обсягів реалізації промислової продукції. За період з 2012 до 2016 р. обсяги реалізації промислової продукції зросли більше ніж на 50 %. Це, в свою чергу, призводить до необхідності врегулювання розрахунків з покупцями та замовниками, їх видів та складності проведення. Однією з причин економічних труднощів в Україні є великий обсяг неплатежів. Як наслідок, цей процес супроводжується зростанням дебіторської заборгованості при розрахунках між суб'єктами господарської діяльності.

Загальні теоретичні і практичні аспекти обліку та контролю дебіторської заборгованості висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні вчені: В. Белозерцев, М. Д. Білик, Ф. Ф. Бутинець, М. П. Войнаренко, С. Ф. Голов, Є. О. Іванов, Г. Г. Кірейцев, О. В. Коблянська, В. М. Костюченко, Н. О. Лоханова, О. Г. Лищенко, В. Ф. Максимова, Н. М. Матицина, Т. Момот, Г. О. Москалюк, а також зарубіжні: Х. Адерсон, Ван Бреда, А. Велш Глен, Д. Колдуел, М. Метью, Е. Хендріксен, Г. Шорт Даніел та інші.

Незважаючи на вагомість їх напрацювань є ще низка невирішених проблем, зокрема, щодо неоднозначного тлумачення термінів, підходів до оцінки, організації первинного і аналітичного обліку, відображення у звітності дебіторської заборгованості. Методика обліку та аналізу розрахунків з дебіторами є невід'ємною частиною системи бухгалтерського обліку підприємства та його фінансової звітності. Їх важливість великою мірою визначається необхідністю гармонізації теорії та практики

вітчизняного бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретико-методичних аспектів обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості та розробка практичних рекомендації щодо підвищення ефективності використання коштів у розрахунках на ТОВ «Ескаро Колор».

Завдання дослідження. Поставлена мета дослідження обумовила розв'язання таких завдань:

- дослідити наукові підходи щодо визначення та класифікації дебіторської заборгованості як об'єкта обліку;
- розглянути критерії визнання та склад облікових оцінок дебіторської заборгованості відповідно до національних та міжнародних облікових стандартів;
- оцінити стан проблемних аспектів обліку дебіторської заборгованості на нормативному рівні та наукових дослідженнях зарубіжних і вітчизняних вчених;
- надати організаційно-економічну характеристику та проаналізувати основні показники фінансового стану ТОВ «Ескаро Колор»;
- визначити особливості організації обліку дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві;
- провести аналіз стану та руху коштів у розрахунках, оцінити ефективність використання дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві;
- розкрити методичні та практичні аспекти системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості;
- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості на ТОВ «Ескаро Колор»
- розробити економіко-математичне моделювання ефективності управління дебіторською заборгованістю ТОВ «Ескаро Колор» за допомогою кореляційно-регресійного аналізу;

Об'єктом дослідження є господарська діяльність досліджуваного підприємства в частині операцій, які пов'язані з формуванням обліково-аналітичної інформації про стан розрахунків з контрагентами-дебіторами.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методично-організаційних та практичних аспектів бухгалтерського обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження є загально-наукові та спеціальні методи пізнання. При дослідженні теоретичних аспектів бухгалтерського обліку, аналізу операцій за розрахунками з дебіторами та визначення загальних тенденцій розвитку зазначеного об'єкту застосовувалися методи індукції, дедукції, наукової абстракції, історикопорівняльний та спостереження. Методи теоретичного узагальнення та групування використовувалися для аналізу понятійного апарату бухгалтерського обліку щодо операцій за розрахунками з дебіторами, побудови їх класифікаційної моделі та формулювання висновків. Метод кореляційно-регресійного аналізу – змогу зрозуміти глибинну сутність процесів взаємозв'язків. Кореляційні зв'язки виявляються не в кожному окремому випадку, а в середньому для багатьох випадків.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти національного та міжнародного рівня, що регламентують облік та контроль дебіторської заборгованості, монографії та наукові статті, підручники вітчизняних та закордонних авторів, матеріали науково-практичних конференцій різних рівнів, дані Державної служби статистики України, р е-сурси мережі Інтернет; а також статутні та організаційно-розпорядчі матеріали, первинні документи, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Публікація та апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження, що викладені у кваліфікаційній роботі, були опубліковані та доповідалися на 2 конференціях: Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми обліку,

контролю та економічного аналізу в Україні»(м. Одеса, 26 квітня 2017 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції»(м. Одеса, 25 травня 2017 р.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку дебіторської заборгованості»** розглянуто сутність визначення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості можна зазначити, що одними авторами класифікація вбачається більш розгорнутою, а іншими – навпаки, досить звуженою, проте в будь-якому випадку вона повинна узгоджуватися з діючим нормативно-правовим полем. Також слід відзначити, що мають місце випадки підміни одних класифікаційних ознак іншими, які є аналогічними за змістом, що призводить до штучного їх збільшення.

Підсумовуючи результатами дослідження можна заключити, що у сучасних умовах господарювання велика кількість підприємств та організацій перебувають у скрутному становищі, маючи досить велику проблему неплатежів. Розрахунки з покупцями й замовниками – один із необхідних складників розширеного відтворення, для нормального забезпечення якого необхідне постійне спостереження за його перебігом, що досягається шляхом аналізу розрахункових операцій підприємства. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій з дебіторами. Облікове та аналітичне забезпечення стану дебіторської заборгованості має бути організоване таким чином, щоб достатньою мірою відбивати й характеризувати всю господарську діяльність з достатньою конкретизацією, саме це зумовлює подальший напрямок досліджень у галузі облікового та аналітичного забезпечення управління дебіторською

заборгованістю на підприємстві. Проаналізувавши дослідження науковців, щодо проблемних питань обліку дебіторською заборгованості, можна виділити основні проблеми обліку, такі як: формування та облік резерву сумнівних боргів, проблема реальної оцінки дебіторської заборгованості, своєчасне відображення в облікових регістрах кредиторської заборгованості. Також було запропоновано основні шляхи вирішення проблемних питань. Вирішення усіх визначених проблем надасть підприємству раціонально та правильно організовувати облік розрахунків між покупцями та замовниками.

У другому розділі **«Діюча практика обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Ескарро Колор»** проаналізовано первинний облік дебіторської заборгованості на ТОВ «Ескарро Колор» ведеться згідно чинного законодавства та з урахуванням специфіки ведення бухгалтерського обліку на підприємстві досить ефективним. Також можна проаналізовано, що на ТОВ «Ескарро Колор» сучасна комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості полегшує роботу бухгалтерії підприємства, тому що за рахунок одноразового введення даних забезпечують єдність інформаційної бази. При застосуванні автоматизованої системи вирішується проблема оперативності аналітичного обліку дебіторів. Є можливість в межах одного синтетичного рахунку одержати кілька різновидів аналітики, які з різних сторін відображають первинну інформацію. Таким чином підвищується єдність системи рахунків та можливість більш детального аналізу інформації щодо дебіторської заборгованості.

У третьому розділі **«Контроль дебіторської заборгованості: проблемні аспекти та напрями удосконалення»** за результатами дослідження можна зробити такі загальні висновки. Аналіз ситуації на підприємстві свідчить про необхідність широкого впровадження дієвого внутрішньогосподарського контролю за розрахунками з дебіторами. Це забезпечить управлінський персонал достовірною, вчасною, максимально повною інформацією про стан, структуру та динаміку відносин з контрагентами і допоможе правильно

визначити основні напрямки діяльності та завдання, які постають перед суб'єктом господарювання.

Першочерговими завданнями при здійсненні контролю дебіторської заборгованості є:

- забезпечення юридичної обґрунтованості кожної суми дебіторської заборгованості;
- вивчення причин виникнення заборгованостей та прорахування їх наслідків;
- здійснення заходів щодо стягнення дебіторської заборгованості та з'ясування існування реальної можливості погашення кредиторської заборгованості;
- регулярне проведення інвентаризацій розрахунків на підприємстві та контроль за строком позовної давності.

Отже, вірно організований внутрішній контроль за своєчасністю, повнотою й юридичною обґрунтованістю розрахунків з дебіторами – запорука успішного розвитку, стабільності та стійкості підприємства в умовах сучасного бізнес-середовища.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження теоретико-методичних питань, критичної оцінки діючої практики обліку та контролю дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах було встановлено, що формування української економіки у сучасних реаліях пов'язане з вирішенням однієї з основних проблем – забезпечення ефективного управління дебіторською заборгованістю, яка займає значну питому вагу у загальному обсязі оборотних активів суб'єктів господарювання. Саме це і визначило вибір теми дослідження.

Для досягнення мети у роботі розкрито теоретичні засади обліку дебіторської заборгованості. Досліджена економічна сутність, визначення, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості у відповідності до вимог

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». У процесі роботи досліджено облік створення резерву сумнівних боргів щодо поточної дебіторської заборгованості, яка виникає під час нормального операційного циклу чи буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу за різними методами відповідно до норм П(С)БО 10, зокрема:

- за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- за методом застосування коефіцієнта сумнівності.

На основі аналізу наукових праць і проведення досліджень в обліковій сфері виявлена сучасна проблематика обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством, зокрема, встановлено:

- відсутність чіткої схеми деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній структурі заборгованості;
- недосконалість обліку сумнівних боргів, у тому числі резерву на їх покриття;
- недостатність інформаційного наповнення регістрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості.

Зазначено, що створення ефективної системи обліку розрахунків із дебіторами вимагає розробки чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації способів її оцінки.

Проведено фінансовий аналіз дебіторської заборгованості на досліджуваному підприємстві, за результатом якого можна зробити висновок, що ліквідність підприємства за 2016 рік покращилася, що є позитивним моментом в діяльності підприємства. Проте слід зазначити, що на ТОВ «Ескарро Колор» можна значно поліпшити рівень платоспроможності за рахунок зростання оборотних активів та зменшення поточних зобов'язань. У цьому сенсі підприємству рекомендовано проводити заходи, які дозволять управляти дебіторською заборгованістю, зокрема:

- контролювати стан розрахунків клієнтів;
- стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості: значне перевищення дебіторської заборгованості створює

загрозу фінансовій стійкості і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;

- визначати термін прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівнювати цей термін із нормами в галузі, показниками конкурентів і даними попередніх років;

- періодично переглядати граничну суму комерційного кредиту, відповідно до фінансового стану клієнтів;

- залучати установи, які стягують борги, за наявності документальних підтверджень;

- продавати рахунки дебіторів факторинговій компанії, банку;

- уникати дебіторів із високим ступенем ризику.

В результаті дослідження визначено, що дебіторська заборгованість – це частина оборотного капіталу, а також вимоги на його отримання у вигляді готівки, матеріальних та інших ресурсів від господарюючих суб'єктів. Тому найбільш точне її трактування наступне: «Дебіторська заборгованість – це матеріальні ресурси, що не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з кругообігу грошових коштів». Наведене визначення дає уявлення про економічну природу дебіторської заборгованості і визначає її місце в бухгалтерському обліку.

Аналіз основних показників, що характеризують фінансово-економічний стан діяльності підприємства ТОВ «Ескарро Колор» показує, що підприємство є фінансово стійке, рентабельність діяльності підприємства свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності, пов'язаної з отриманням прибутку. Окремо було наведено розрахунок показників дебіторської заборгованості. Виходячи з розрахунків, можна сказати, що відбулося зростання дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів. Можна зробити висновок про незначне збільшення рівня ліквідності поточних активів у цілому, а отже, певне поліпшення фінансового стану підприємства, але все одно, дані показники не відповідають нормативним значенням. Зростання частки дебіторської заборгованості в

активах підприємства за останній рік свідчить про те, що підприємству слід вжити відповідних заходів щодо її управління.

Після проведеного кореляційно-регресійного аналізу на ТОВ «Ескарро Колор», підприємству рекомендовано скласти аналітичну таблицю за формою, яка допоможе визначати суму дебіторської заборгованості та оперативно відстежувати дебіторська заборгованість, яка понад рік. Також потрібно знайти критерій, за якого темпи зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги не будуть випереджати темпи зростання чистої виручки від реалізації наданих послуг. За таких умов господарювання товариство буде зберігати свою платоспроможність.

Запропоновано використання у розрахунках із замовниками попередньої оплати за продукцію, або передбачити договором передплату у розмірі не менше 20% вартості. З метою ефективної організації обліку на підприємстві необхідно доробити та затвердити: наказ про облікову політику, графік документообігу щодо обліку розрахунків за дебіторською заборгованістю, претензіями та відшкодування завданих збитків, інструкції по заповненню первинних документів, наказ про ведення претензійно-позовної роботи на підприємстві тощо та створити резерв сумнівних боргів. З метою усунення виявлених недоліків і підвищення ефективності організації обліку і контролю дебіторської заборгованості та його подальшого вдосконалення в роботі було запропоновано ввести певні заходи.

З метою управління дебіторською заборгованістю на даному підприємстві слід використовувати систему управління дебіторською заборгованістю, яка буде включати такі заходи як кредитна політика та методи управління своєчасністю оплати.

Запровадження на ТОВ «Ескарро Колор» системи управління дебіторською заборгованістю, дасть змогу ефективно управляти поточною дебіторською заборгованістю, не допускаючи при цьому її перетворення в інші види дебіторської заборгованості, які призводять до погіршення фінансового стану підприємства. Сьогодні актуальним є проведення

внутрішнього контролю на підприємстві. З метою підвищення достовірності обліку дебіторської заборгованості і фінансової звітності на підприємстві необхідно організувати систематичне проведення контролю, для чого доцільно створити спеціальну службу контролю або посаду ревизора. В рамках проведення внутрішнього контролю можна проводити звірку розрахунків.

На сьогодні чинним законодавством не визначено типову форму акта звірок взаєморозрахунків між контрагентами, тому він складається в довільній формі, але з дотриманням основних вимог, які висуваються до первинних документів. Проведення внутрішнього контролю контролером на підприємстві сприятиме підвищенню ефективності організації обліку дебіторської заборгованості та бухгалтерському обліку в цілому. Відповідно до вищесказаного, було запропоновано створити резерв сумнівних боргів, для його розрахунку використовувати метод питомої ваги. Оскільки метод класифікації та метод платоспроможності є трудомістким у розрахунках та потребує попереднього аналізу та класифікації, а отже для нашого підприємства даний метод питомої ваги буде найпростішим у розрахунках.

Відповідно до наданих пропозицій зі створення та обліку резерву сумнівних боргів необхідно доповнити наказ про облікову політику, в якому буде зазначено створення та метод резерву сумнівних боргів. Таким чином, запровадження у практичну діяльність запропонованих рекомендацій сприятиме подальшому вдосконаленню організації обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Ескарро Колор», а також позитивно вплине на загальний стан підприємства в цілому.

АНОТАЦІЯ

Жарук Ольга Миколаївна

«Теоретичні і практичні аспекти обліку та контролю дебіторської заборгованості на прикладі ТОВ «Ескарро Колор»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «облік і аудит», за магістерською програмою «Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»,
Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

На сьогоднішній день, особливо актуальним є вивчення обліку та дослідження аналізу і контролю дебіторської заборгованості з метою забезпечення максимальних гарантій для користувачів фінансової звітності щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації.

Мета випускної роботи – узагальнити організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості, методи її списання, дослідити методику і методологію проведення аналізу і контролю дебіторської заборгованості на підприємстві.

Для досягнення мети були встановлені завдання: дослідити законодавчу та нормативну базу регулювання обліку дебіторської заборгованості; розглянути класифікацію дебіторської заборгованості, її визнання та первісну оцінку; розробити ряд пропозицій та рекомендацій по управлінню дебіторською заборгованістю на підприємстві, з метою зменшення її обсягу і впливу на фінансовий стан.

Предметом дослідження є порядок проведення бухгалтерського обліку руху, контролю та аналізу дебіторської заборгованості.

Об'єкт дослідження – ТОВ «Ескарро Колор»

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу дебіторської заборгованості на ТОВ «Ескарро Колор».

За результатами дослідження запропоновані основні напрямки вдосконалення зокрема: розширення переліку класифікаційних ознак дебіторської заборгованості, яка може використовуватись підприємствами і забезпечить їм більшу аналітичність та достовірність інформації; конкретизація умов визнання та оцінки дебіторської заборгованості тощо.

Ключові слова: Дебіторська заборгованість, дебітори, резерв сумнівних боргів, поточна дебіторська заборгованість, довгострокова дебіторська заборгованість, сумнівна дебіторська заборгованість.

ANNOTATION

Zharuk Olga Mykolaivna

"Theoretical and practical aspects of accounting and control of accounts receivable for example, LLC Eskaro Color"

qualifying work for obtaining an educational master's degree in the specialty "Accounting and Audit", according to the Master's program "Accounting, Audit and Taxation in Business Entrepreneurship Management" Odessa National University of Economics

Odessa, 2018

To date, it is especially important to study accounting and research of analysis and control of receivables in order to provide maximum guarantees for users of financial statements regarding the reliability, reality, completeness and legality of the information provided.

The purpose of the final work - summarize the organizational and methodical aspects of accounting for debt obligations, methods for its writing off, to investigate the methodology and methodology for conducting analysis and control of the debt at the enterprise.

To achieve the goal, the task was set: to investigate the legislative and normative basis for the accounting of accounts receivable; consider the classification of accounts receivable, its recognition and initial valuation; to develop a number of suggestions and recommendations for management of receivables at the enterprise, in order to reduce its volume and influence on financial condition.

The subject of the study is the procedure for carrying out accounting of the movement, control and analysis of accounts receivable.

Object of study - of LLC "Eskaro Color "

Final work consists of three sections

Master's qualification work consists of three sections.

The work deals with the theoretical and practical aspects of accounting, control and analysis of receivables to LLC «Eskaro Color ».

According to the results of the study, the main directions of improvement are proposed: expansion of the list of classification characteristics of receivables, which can be used by enterprises and provide them with greater analytical and veracity of information, specification of conditions for the recognition and assessment of receivables, etc.

Key words: Accounts receivable, debtors, reserve of doubtful debts, current accounts receivable, long-term receivables, doubtful receivables.